

FACULTAT D'EDUCACIÓ

La figura i l'obra d'Adolf Salvà Ballester a l'Educació Primària, recerca i aplicacions didàctiques

Treball fi de Grau

José Vicente Pérez Puigcerver

14/04/2015

ÍNDIX

1. Introducció.....	p1
2. Justificació.....	p2
3. Unitat Didàctica: Vida i obra d' Adolf Salvà Ballester.....	p3
3.1. Contextualització.....	p3
3.2. Objectius didàctics.....	p5
3.3. Continguts.....	p5
3.4. Metodologia.....	p7
3.5. Seqüenciació de les classes i resum de les activitat.....	p7
3.6. Competències clau.....	p9
3.7. Relació de les competències amb les tasques.....	p10
3.8. Continguts transversals.....	p10
3.9. Espais i recursos materials.....	p11
3.10. Educació en valors	p11
3.11. Mesures de suport educatiu per alumnes amb necessitats específiques.....	p11
3.12. Criteris d'avaluació.....	p12
3.13. Estàndards d'avaluació.....	p14
3.14. L'avaluació.....	p15
3.15. Criteris de qualificació.....	p15
3.16. Desenvolupament de les sessions.....	p16
4. Limitacions, dificultats observades i propostes de millora.....	p26
5. Avaluació i conclusions.....	p27
6. Bibliografia i webgrafia.....	p29
7. Annexos	p31

1. Introducció

Les llegendes, cançons, festes, jocs, tradicions i refranys són juntament amb la llengua les manifestacions culturals més importants d'un poble. Perdre-les o oblidar-les seria oblidar-nos del nostre passat, perdre la nostra identitat i desfer-nos de la nostra cultura. Els intel·lectuals del segle XIX paregueren entendre aquestes coses i impulsats, per la renaixença i per l'empenta de la revolució industrial que arraconava la cultura popular al món rural i la feia perillar, donaren un fort impuls a la preservació del folklore, com a forma de conservar la identitat cultural dels seus pobles. Entre aquells autors destaquem a Constantí Llombart, Francesc Martínez i Martínez i Antoni Maria Alcover i Sureda.

Al poble de Callosa d'en Sarrià trobem un d'aquells erudits de finals del segle XIX que paradoxalment i malgrat el gran treball històric i etnogràfic que va fer, ha estat oblidat per bona part de la societat Callosina. Aquest callosí fou Adolf Salvà Ballester (Callosa d'en Sarrià, 1885-1941).

Adolf va pertànyer a les elits de la societat espanyola de la restauració, i per tant rebé una educació privilegiada que juntament amb la seua bona posició econòmica, li permeteren no treballar i així dedicar-se plenament a la historiografia i l'etnografia. Els seus treballs més importants són, *Papers del fort de Bèrnia* (1931) i *Les Viles de Callosa d'en Sarrià i Tàrbena: Monografia històrica documentada* (1936).

Tot i que l'obra d'Adolf fou bàsicament historiogràfica també escrigué algunes obres, sobre el folklore del seu poble i de la seua comarca com, *De la marina i muntanya: folklore* (1988) o el *Bosqueig històric i bibliogràfic de les festes de moros i cristians* (1939). I serà en el primer aquests dos llibres, juntament amb el coneixement de la figura d'Adolf Salvà, on centrarem el nostre treball.

El coneixement de l'obra d'aquest callosí ens pareix cabdal per a conèixer i comprendre com fou la vida, de la pretèrita societat de la Marina Baixa, a més de permetre'ns conèixer, tot el patrimoni cultural que ens han llegat els nostres avis i que conforma bona part del que som.

En l'actualitat, tot i el treball realitzat per les universitats i altres institucions de la comunitat per a preservar i difondre la cultura popular valenciana, el folklore autòcton, segueix estant en perill. Sobretot, a les grans ciutats, on es concentra la major part de la població i on el folklore valencià pareix estar reduït a les festes patronals, i a alguna

celebració religiosa. I és que fins i tot a l'escola, el valencià s'ensenya de milacre i moltes són les veus que el voldrien canviar per l'ensenyament de l'anglès, i de la cultura anglesa.

Al nostre parer, si no volem que la nostra cultura desaparega, és tasca de tota la societat evitar que el folklore es perda ja que al cap i a la fi la cultura popular i el sentiment d'identitat són concomitants i van units en un mateix cos. Per tant, el record, l'estudi i la preservació de la cultura popular contribueix a reforçar i construir la nostra identitat, i ens ajuda a brandar les nostres tradicions i costums, com espases punxegudes front a l'amenaça de la uniformitat cultural que proposa el nou món globalitzat.

Si bé és cert, com acabem de dir que tots hem de contribuir a preservar la nostra cultura, l'escola com una de les institucions més importants de la societat i com a transmissora de cultura que és, ha de vetllar especialment per a què el folklore, del seu país i del seu poble no desapareguen. L'aquiescència condemna a l'oblit i l'escola ha de garantir que els seus alumnes, els futurs valencians, coneguen les tradicions, festes, refranys i llegendes del seu poble, perquè ser valencià no és únicament parlar català. I és que per a educar un poble, l'ànima del poble no es pot ignorar. No podem erigir el nostre futur com a poble sense la nostra identitat, perquè cap cosa es pot construir de l'oblit, cap cosa es pot construir del no-res.

Ara bé, no es tracta de reimplantar el pretèrit en la societat actual, sinó de conèixer el nostre passat, per a poder explicar el nostre present i adaptar al món actual, tot el llegat cultural que ens han deixat, per a construir el nostre futur, sense deixar de ser els mateixos que fórem ahir.

2. Justificació

Com acabem de dir en la introducció, el coneixement i l'adaptació del folklore es presenta necessari per a la supervivència de la nostra identitat. A més a més, l'escola com també em comentat ha d'estar al capdavant de la difusió de la cultura popular.

D'altra banda, si ens fixem en la nostra tasca com a docents, cal destacar que el folklore té moltes aplicacions didàctiques que ens seran de gran profit en la nostra labor com a ensenyants. Així doncs, és important assenyalar que la cultura popular té un marcat sentit lúdic i didàctic. Amb la festa, i sobretot amb els jocs, és on els nens aprenen a

exercitar les seues capacitats creadores i a utilitzar la seua imaginació. El joc permet alliberar i desplegar la creativitat i també té un paper molt important, en el desplegament de les aptituds físiques, psíquiques i morals, ajudant a desenvolupar la competència d'aprendre a aprendre i la competència social i ciutadana.

Així mateix, els contes i llegendes també tenen molta importància en el desenvolupament dels xiquets, ja que els serveixen per absorbir les pors i neures i alhora els indueixen a desplegar la seua imaginació, a més d'ajudar-los a madurar des de un punt de vista afectiu i cognitiu. I evidentment, escoltar, contar i llegir llegendes els ajudarà en el seu camí per a adquirir la competència comunicativa lingüística.

Pel que fa al cant, en el folklore valencià tenim les cobles que ens proporcionen un material immillorable per a introduir als xiquets en la poesia de una forma lúdica. A més a més, certs jocs lingüístics, com les endevinalles o els embarbussaments també constitueixen un antecedent per a treballar la poesia. Relacionat amb la poesia està, la mètrica que ens permetrà treballar la competència matemàtica.

Per totes aquetes raons i per l'esmentada aportació de la cultura popular a la construcció de la identitat col·lectiva justifiquem la nostra proposta de treball en l'aula. La qual evidentment, estarà centrada en el desenrotllament de la competència de consciència i expressions culturals, però que com hem vist també ens permetrà treballar la major part de les competències claus.

Nogensmenys, amb la nostra tasca en l'aula, no pretenem únicament conèixer el folklore de la nostra comarca sinó que com hem dit en la introducció, també volem donar a conèixer la persona d'Adolf Salvà Ballester i la seua obra, fent un poc de justícia al seu treball envers la cultura i la societat de Callosa i la seua comarca.

3. Unitat Didàctica: Vida i obra d'Adolf Salvà Ballester.

3.1. Contextualització

La nostra proposta per a l'aprofitament didàctic de l'orba *De la marina i muntanya: Folklore (1988)* d'Adolf Salvà i per al coneixement de la seua vida es realitzarà mitjançant l'elaboració i la posada en pràctica d'una Unitat Didàctica en l'àrea de Valencià: llengua i literatura, dirigida a alumnes de cinquè de Primària. En primer lloc,

considerem necessària la contextualització d'aquesta unitat per a la comprensió del fet educatiu i per a tenir en compte les necessitats i característiques de l'alumnat, així com de les peculiaritats de l'entorn i del propi centre.

La nostra unitat es desenvoluparà en el CEIP Mirantbò de la localitat de Callosa d'en Sarrià a la província d'Alacant. El col·legi compta amb una única línia, és de titularitat pública i depèn de la Conselleria d' Educació de la Generalitat Valenciana. En ell s'imparteixen les etapes d'Educació Infantil i de Primària.

Les famílies que escolaritzen els seus fills al CEIP Mirantbò són de classe mitjana i al voltant del 67% de les famílies tenen al pare i la mare treballant. Igual que gran part del poble, moltes d'aquestes famílies es dediquen a l'agricultura (cultiu de la nespra) o bé depenen indirectament d'ell.

Quant al grup d'alumnes, hem de subratllar que la classe de cinquè és molt gran i compta amb 27 alumnes. Per tant, s'ha de mantenir una gran disciplina en classe per poder desenvolupar la nostra labor amb ordre, i així poder controlar els alumnes. Puix que tot i que no hi ha conductes disruptives greus, es fa difícil dominar un grup tant gran. Dels 27 alumnes, 16 són xics i 11 xiques. Els alumnes tenen diferents orígens culturals entre els quals, trobem 2 alumnes marroquins, 4 alumnes equatorians i 1 alumne romanès, tota la resta són alumnes espanyols tots ells valencianoparlants.

El clima de la classe és molt tranquil, i la majoria dels alumnes es porten bé entre ells. També tracten bé als diferents mestres i es dirigeixen a ells amb educació i respecte. En relació amb els alumnes estrangers no hi ha cap tipus de rebuig, estan molt integrats en classe i tothom els accepta com a iguals.

Si ens fixem en les necessitat educatives especials, hem de dir que a la classe tenim tres nens que assisteixen a PT. Els tres per trastorn maduratiu per la qual cosa no tenim cap alumne en classe amb necessitats educatives rellevants.

Finalment, cal assenyalar que la nostra unitat didàctica està formada per 4 tasques principals amb les quals es treballen les competències bàsiques i que tenen com a eix temàtic la cultura popular de la Marina Baixa i la vida d'Adolf Salvà.

3.2. Objectius didàctics

- Conèixer i valorar la figura i vida d'Adolf Salvà Ballester, així com la importància de la seua obra.
- Comprendre les normes dels jocs populars tradicionals del poble, i apreciar els jocs com a mitjà de gaudi, de relació i com a recurs per aprofitar el temps lliure.
- Cantar i comprendre les cobles més destacades del poble, memoritzar-ne almenys 3 i crear i adaptar algunes d'elles a l'actualitat.
- Conèixer i comprendre els refranys, proverbis i endevinalles autòctones de Callosa d'en Sarrià i la comarca.
- Llegir i comprendre algunes de les llegendes i rondalles locals més conegudes.
- Promoure la cultura popular i la figura d'Adolf Salvà al poble.

3.3. Continguts

Els continguts que treballarem al llarg del desenvolupament de la nostra unitat són els següents:

Bloc 1: Comunicació oral: Parlar i escoltar	Participació en situacions de comunicació orals espontànies o dirigides utilitzant un discurs ordenat i coherent comprenent i expressant missatges verbals. Audició de la informació sobre jocs, cobles, endevinalles i refranys recollida pels companys de classe. Recitació de cobles amb el ritme i l'entonació escaients.
--	---

<p>Bloc 2: Comunicació escrita: Llegir</p>	<p>Lectura i comprensió d'un text narratiu amb la pronunciació, el ritme i l'entonació escaients.</p> <p>Lectura i comprensió adequades de jocs, cobles, endevinalles i refranys</p>
<p>Bloc 3: Comunicació escrita: Escriure</p>	<p>Escriu un text poètic (l'auca d'Adolf Salvà) per comunicar informació seguint l'estructura estudiada i aplicant les estratègies de producció i una correcta ortografia.</p> <p>Escriu un text narratiu (llegenda) seguint l'estructura estudiada i aplicant les estratègies de producció amb una correcta ortografia.</p> <p>Escriure cobles adaptant el seu contingut a l'actualitat o modificant-ne de velles</p>
<p>Bloc 4: Coneixement de la Llengua</p>	<p>Adquisició de nou vocabulari relacionat amb el mon tradicional i la cultura popular en general.</p>
<p>Bloc 5: Educació Literària</p>	<p>Coneixement de llegendes tradicionals</p> <p>Comprensió i memorització de cobles.</p> <p>Comprensió de textos literaris en prosa i en vers valorant el sentit estètic i la creativitat: endevinalles, dites, refranys, llegendes, etc.</p> <p>Coneixement i comprensió dels rodolins per a poder escriure l'auca d'Adolf Salvà</p>

3.4. Metodologia

La Unitat Didàctica es regirà pels següents principis metodològics:

- **La motivació:** s'ha d'optimitzar al màxim l'essència entusiasta, espontània i natural dels nens.
- **Principi d'autonomia:** s'ha d'afavorir que els nens siguin autònoms i se senten satisfets amb el seu treball. Ells mateixos han de ser capaços de fer algunes de les correccions en els seus treballs, que després seran supervisats pel mestre.
- **Aprentatge significatiu:** per afavorir que els alumnes aprenguin a aprendre.
- **Agrupaments flexibles:** Durant la unitat es realitzaran activitats de forma individual però també de manera cooperativa perquè l'alumne aprengui a desenvolupar treballs de forma participativa i coordinada.
- **Distribució de tasques entre casa i classe:** Les tasques realitzades en classe es completaran amb un treball de casa actiu i que potencie activitats de recerca per les quals es requereix disposar d'un temps major.
- **Foment de la lectura:** La LOMCE estableix que els alumnes han de dedicar un temps diari a la lectura, per aquest motiu i seguint el pla de lectura del nostre centre, dedicarem els 15 primers minuts de 3 sessions setmanals, a la lectura del llibre de lectura del trimestre. En el nostre cas i aprofitant que l'eix temàtic de la Unitat Didàctica és la literatura popular, llegirem (*Contes i jocs populars de les valls de Guadalest i de l'Algar*, de Roig Vila, Rosabel). La resta de lectura diària que falta es realitzarà en altres assignatures.

3.5. Seqüenciació de les classes i resum de les activitat

<u>Tasca1.</u> La vida d'Adolf Salvà Ballester	
Activitat 1.1 Coneixements sobre Adolf Salvà a partir de les preguntes realitzades als avis.	

Activitat 1.2 Llegim la biografia d'Adolf Salvà.	1ª sessió
Activitat 1.3 Preguntes de comprensió lectora.	
<u>Tasca 2.</u> L'auca d'Adolf Salvà	2^a,3^a i 4ª sessió
Activitat 2.1 Veiem i analitzem un exemple d'auca.	
Activitat 2.2 Resumim cronològicament la vida d'Adolf Salvà en 16 moments i fem un rodolí per a cada moment.	
Activitat 2.3 Realitzem l'auca .	
<u>Tasca 3.</u> Coneixem els reculls de jocs, cobles, endevinalles i refranys que va fer Adolf Salvà en algunes de les seues obres.	5^a, 6^a, 7^a, 8^a i 9ª sessió
Activitat 3.1 Coneixem els jocs dels nostres Avis.	
Activitat 3.2 Llegim i juguem alguns dels jocs populars recollits per Adolf Salvà.	
Activitat 3.2 Coneixem les cobles que hem recollit dels nostres avis.	
Activitat 3.3 Llegim i treballem algunes de les coble recollides per Adolf Salvà.	
Activitat 3.4 Aprenem l'estructura de les cobles.	
Activitat 3.5 Elaborem cobles adaptades a l'actualitat.	
Activitat 3.6 Aprenem algunes cobles tradicionals de memòria i les recitem a classe.	

Activitat 3.7 Coneixem els refranys, embarbussaments i dites que hem recollit dels nostres avis.	
Activitat 3.8 Llegim i treballem alguns dels refranys, embarbussaments i dites recollits per Adolf Salvà.	
Activitat 3.7 Coneixem algunes de les llegendes o rondalles que hem recollit dels nostres avis.	
Activitat 3.8 Llegim la llegenda de <i>La Cova Pinta</i> recollida per Adolf Salvà.	
Activitat 3.9 La llegenda embastada.	
Tasca 4. Activisme cultural. Donem a conèixer la literatura popular i la figura d'Adolf Salvà al nostre poble.	
Activitat 4.1 Fem un recull dels jocs, endevinalles, dites, del llibres d'Adolf Salvà.	10^a, 11^a i 12ª sessió
Activitat 4.2 Passem a l'ordinador les que més ens agraden i fem cartells per a poder pegar-los pel poble.	
Activitat 4.3 Peguem els cartells pel poble.	
Activitat 4.4 Fem un mural per a la casa de cultura del poble.	

3.6. Competències clau

Les competències clau que treballarem al llarg de la unitat són les següents:

CCL: Competència en comunicació i lingüística

CMCT: Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

CD: Competència digital

CAA: Aprendre a aprendre

SCS: Competències socials i cíviques

CIEE: Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

CEC: Consciència i expressions culturals

3.7. Relació de les competències amb les tasques

Relació de les competències amb les tasques	CCL	CMCT	CD	CAA	SCS	CIEE	CEC
Tasca 1. La vida d'Adolf Salvà Ballester.							
Tasca 2. L'auca d'Adolf Salvà Ballester.							
Tasca 3. Coneixem els recull de jocs, cobles, endevinalles y refranys que va fer Adolf Salvà en algunes de les seues obres.							
Tasca 4. Activisme cultural.							

3.8. Continguts transversals

Els continguts transversals que veurem al llarg de la nostra unitat són:

Expressió oral i comprensió lectora: Al llarg de la unitat realitzarem diverses activitats d'expressió oral, de manera que els alumnes puguem expressar els seus

coneixements i donar les seues opinions. A més, la unitat també inclou activitats de comprensió lectora que es realitzaran de forma escrita sobre la vida d'Adolf Salvà

Ús de les Tic: Durant el desenvolupament de la unitat didàctica, els alumnes utilitzaran les noves tecnologies per a una activitat en la que hauran d'elaborar en l'ordinador els cartells per a després pegar-los pel poble, en els llocs autoritzats per l'ajuntament.

3.9. Espais i recursos materials

Espais: Aula ordinària, aula d'informàtica, carrers del poble.

Recursos: Material fungible, resum de la vida d'Adolf Salvà, recull de refranys, dites, cobles llegendes i jocs de les obres d'Adolf Salvà, ordinadors, activitats, llibres de lectura, cartells per a pegar pel poble, cola o cel·lofana, Internet.

3.10. Educació en Valors

Els principals valors que treballarem durant la posada en pràctica de la unitat són:

- La comprensió i respecte de la cultura i les tradicions del poble de Callosa.
- Valoració i respecte de les persones majors com a font d'experiència i d'informació sobre les tradicions i costums.
- Preocupació pel manteniment del llegat folklòric de la nostra localitat i comarca.

3.11. Mesures de suport educatiu per a alumnes amb necessitats específiques

Com hem dit en la contextualització tenim tres nens que assisteixen a PT. Els tres per trastorn maduratiu llavors, no tenim cap alumne en classe amb necessitats educatives rellevants. Així doncs, les nostres mesures de suport per a aquests tres alumnes i per a les dificultats puntuals que puguin sorgir en altres discents, seran les següents:

- Flexibilitat en el nombre d'activitats i el temps per a la seua realització
- Mestres de suport
- Ajuda de companys
- Explicacions individualitzades
- Adequar el llenguatge al seu nivell de comprensió

3.12. Criteris d'avaluació

1. Coneix la figura i vida d'Adolf Salvà Ballester, i valora la importància de la seua obra.

INDICADORS D'ASSOLIMENT→	Coneix la figura i vida d'Adolf Salvà	Coneix la figura i vida d'Adolf Salvà i algunes de les seues obres	Coneix i valora la figura i vida d'Adolf Salvà i la importància d'algunes de les seues obres	Coneix i valora la figura d'Adolf Salvà i la importància d'algunes de les seues obres i elabora en grup una <u>auca</u> de la seua vida	NOTA
Criteri Ev. 1	En vies d'assoliment	En vies d'assoliment	Assolit	Completament assolit	

2. Llegeix i comprendre les normes dels jocs populars tradicionals del poble participa en els jocs vistos a classe amb els seu companys.

INDICADORS D'ASSOLIMENT→	Llegeix les normes dels jocs popular.	Llegeix i compren les normes dels jocs populars.	Llegeix, compren les normes dels jocs populars i juga a aquests jocs.	Llegeix, compren les normes dels jocs populars i juga aquests jocs correctament amb els seus companys	NOTA
Criteri Ev. 2	En vies d'assoliment	En vies d'assoliment	Assolit	Completament assolit	

3. Coneix i canta algunes de les cobles més destacades vistes a classe, en memoritza almenys 3 i n'elabora algunes o les adapta a l'actualitat.

INDICADORS D'ASSOLIMENT→	Coneix les cobles més destacades	Coneix les cobles més destacades i en canta 3 de memòria	Coneix cobles i n'elabora de noves o n'adapta de tradicionals a l'actualitat	Coneix les cobles més destacades i en canta 3 de memòria així com també elabora algunes cobles noves o n'adapta de tradicionals a l'actualitat	NOTA
Criteri Ev. 3	En vies d'assoliment	En vies d'assoliment	Assolit	Completament assolit	

4. Coneix i compren els refranys, proverbis i endevinalles de Callosa i la comarca.

INDICADORS D'ASSOLIMENT→	Coneix i comprèn els refranys de Callosa i comarca	Coneix i comprèn els refranys i proverbis de Callosa i comarca	Coneix i comprèn els refranys, proverbis i endevinalles de Callosa i comarca	Coneix i comprèn els refranys, proverbis i endevinalles de Callosa i la comarca i les utilitza en la seua vida diària.	NOTA
Criteri Ev. 4	En vies d'assoliment	En vies d'assoliment	Assolit	Completament assolit	

5. Llegeix i comprendre algunes de llegendes i rondalles locals més conegudes.

INDICADORS D'ASSOLIMENT→	Llegeix algunes de les llegendes locals mes conegudes	Llegeix i comprèn algunes de les llegendes locals mes conegudes	Llegeix i comprèn algunes de les llegendes i rondalles locals mes conegudes	Llegeix, comprèn i conta algunes de les llegendes i rondalles locals mes conegudes	NOTA
Criteri Ev. 5	En vies d'assoliment	En vies d'assoliment	Assolit	Completament assolit	

6. Participa i valora la promoció de la cultura popular i de figura d'Adolf Salvà al poble.

INDICADORS D'ASSOLIMENT→	Participa en la promoció de la cultura popular al poble	Participa en la promoció de la cultura popular i la promoció de la figura d'Adolf Salvà al poble	Participa mostrant interès en la promoció de la cultura popular de la figura d'Adolf Salvà al poble.	Participa mostrant interès en la promoció de la cultura popular al poble i valora el llegat cultural deixat per Adolf Salvà.	NOTA
--------------------------	---	--	--	--	------

Criteri Ev. 6	En vies d'assoliment	En vies d'assoliment	Assolit	Completament assolit	
----------------------	----------------------	----------------------	---------	----------------------	--

3.13. Estàndards d'avaluació

Els següents estàndards d'aprenentatge estan extrets del Reial decret 126/2014, de 28 de febrer i estan relacionats pel nombre amb els criteris d'avaluació:

1.1. Mostra comprensió, amb cert grau de detall, de diferents tipus de textos no literaris (expositius, narratius, descriptius, etc.) i de textos de la vida quotidiana.

2.1 Actua en resposta a les ordres o instruccions donades per dur a terme activitats diverses.

3.1 Reprodueix de memòria breus textos literaris o no literaris propers als seus gustos i interessos, utilitzant amb correcció i creativitat les diferents estratègies de comunicació oral que han estudiat.

3.2 Crea textos literaris (contes, poemes, cançons i petites obres teatrals) a partir de pautes o models donats utilitzant recursos lèxics, sintàctics, fònics i rítmics en aquestes produccions

4.1 Memoritza i reproduïx textos orals breus i senzills, contes, poemes, cançons, refranys endevinalles, embarbussaments.

5.1 Llegeix en veu alta diferents tipus de textos apropiats a la seva edat amb velocitat, fluïdesa i entonació adequada.

6.1 Utilitza la informació recollida per dur a terme diverses activitats en situacions d'aprenentatge individual o col·lectiu

6.2 És capaç de consultar diferents fonts bibliogràfiques i textos de suport informàtic per obtenir dades i informació per dur a terme treballs individuals o en grup.

3.14. L'avaluació

Tal i com s'estableix en l'ordre 89 de desembre de 2014, de la Conselleria d'Educació sobre l'avaluació en l'etapa de Educació Primària, esta serà continua, formativa i global. Es valorarà fonamentalment la participació en les activitats i l'interès que mostren els alumnes cap a l'aprenentatge.

A més a més, durem a terme diversos tipus d'avaluació depenent del moment en que la realitzem. Així doncs l'avaluació inicial, és realitzarà al començament de la Unitat Didàctica en la qual ens interessarem sobre els coneixements previs dels alumnes respecte a Adolf Salvà i respecte al folklore valencià, mitjançant preguntes obertes i converses.

La avaluació contínua, es realitzarà sobre el treball diari a través de la observació i de la consecució de les tasques i activitats que es proposaran en l'aula.

I la avaluació final que es realitzarà després del desenvolupament de la Unitat Didàctica en el que es valorarà el grau de consecució dels objectius proposats al principi de la Unitat Didàctica.

Cal assenyalar, que l'avaluació ha de tenir també un caràcter formatiu per la qual cosa, també serà avaluada la pròpia pràctica educativa per a poder millorar els desajustos i les limitacions del procés d'ensenyament i aprenentatge .

Pel que fa als instruments d'avaluació en aquesta unitat utilitzarem els següents:

- **Observació directa del treball i el comportament a l'aula.** (10% de la nota)
- **Treball de casa.** (10% de la nota)
- **Realització de les tasques.** (80% de la nota)
- **Fitxes d'autoavaluació:** per a avaluar la pràctica docent i la Unitat Didàctica (annex núm.10)

3.15. Criteris de qualificació

Per qualificar la nostra Unitat Didàctica utilitzarem els criteris de qualificació establerts en Reial Decret 126/2014, de 28 de febrer. Així doncs els resultats de l'avaluació s'expressaran en els termes Insuficient per a les qualificacions negatives, Suficient , Bé , Notable , o Excel·lent per a les qualificacions positives.

Aquests termes aniran acompanyats d'una qualificació numèrica, sense emprar decimals, en una escala d'un a deu, amb les següents correspondències:

Insuficient: 1, 2, 3 o 4.

Suficient: 5. Bé: 6.

Notable: 7 o 8.

Excel·lent: 9 o 10.

3.16. Desenvolupament de les sessions

UNITAT DIDÀCTICA: Tasca núm.: 1 Nivell: 5è de Primària Nombre de sessions: 1 Àrea: Valencià: Llengua i Literatura Duració de les sessions: 45'	
Objectius a treballar:	Durada
<ul style="list-style-type: none"> - Conèixer i valorar la figura d'Adolf Salvà Ballester, així com la importància de la seua obra. 	
Sessió núm.1	45 min
<p><u>Què sabem d'Adolf Salvà?</u></p> <p>Organització: Gran grup</p> <p>Desenvolupament La sessió anterior, el mestre, haurà demanat als alumnes que busquen informació sobre Adolf Salvà, preguntant als seus avis o bé anat a la llar del pensionista o la biblioteca del poble.</p> <p>Iniciarem doncs la sessió posant en comú la informació que hagen pogut recollir els alumnes. Per tant, realitzarem preguntes als alumnes i farem inferències sobre allò que sabem.</p> <p>Exemples de preguntes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Quan va viure Adolf Salvà? 	15 min

<ul style="list-style-type: none"> - On va viure? - Què va estudiar? - Va tenir descendència? - Per què és conegut? - Què podem deduir de tot el que sabem? - Etc. <p><u>Biografia d'Adolf Salvà:</u></p> <p>Organització: Gran grup i individualment</p> <p>Desenvolupament: Per a comprovar si tota la informació que hem recollit és certa, llegirem una biografia adaptada de la vida d'Adolf Salvà. Localització del recurs: (annex núm.1). Realitzarem primerament una lectura col·lectiva i després una lectura individual.</p> <p>Després repartirem unes preguntes de comprensió lectora per a que els alumnes les responguen per escrit. Localització del recurs: (annex núm.2)</p>		30 min
<p><u>Observacions:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - El mestre recollirà les activitats de comprensió escrita per a corregir-les i les entregarà a la sessió següent. - La realització de la tasca 1 suposarà l'assoliment d'una part del criteri d'avaluació núm.1 		

<p>UNITAT DIDÀCTICA: Tasca núm.: 2</p> <p>Nivell: 5è de Primària Nombre de sessions: 3</p> <p>Àrea: Valencià: Llengua i Literatura</p> <p>Duració de les sessions: 45'</p>		
<p style="text-align: center;">Objectius a treballar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Conèixer i valorar la figura d'En Adolf Salvà Ballester, així com la 	Durada	

importància de la seua obra.		
Sessió núm.2	45 min	
<p><u>Coneixements previs sobre les auques:</u></p> <p>Organització: Gran grup</p> <p>Desenvolupament: En primer lloc, intentarem extraure els coneixements previs que tenen els alumnes sobre les auques mitjançant preguntes. Si els alumnes no saben el que és una auca els ho explicarem i els direm que anem a realitzar-ne una sobre la vida d'Adolf Salvà.</p> <p><u>Llegim i observem un model d'auca:</u></p> <p>Organització: Gran grup</p> <p>Desenvolupament: Per a poder realitzar l'auca vorem primer un model. En aquest cas hem escollit l'auca d'Enric Valor per a mostrar als alumnes.</p> <p>Localització del recurs: http://www.lluisvives.com/bib_autor/enricvalor/auca_enric_valor.pdf</p> <p>Una vegada llegida l'auca explicarem als alumnes les característiques de les auques. Localització del recurs: http://ca.wikipedia.org/wiki/Auca</p> <p>Nosaltres per a realitzar la nostra auca, seguirem el model de l'auca d'Enric Valor i realitzarem la nostra auca amb 16 imatges però, en lloc d'escriure tercets octosíl·labs per acompanyar cada imatge, realitzarem rodolins o apariats octosíl·labs.</p> <p><u>Resumim la vida d'Adolf Salvà:</u></p> <p>Organització: Grups de 4</p> <p>Desenvolupament: Per a poder realitzar l'auca haurem de resumir la vida d'Adolf Salvà. Per aquest motiu, demanarem als alumnes que agafen la biografia que els lliurarem la sessió anterior i que la resumixquen en 16 moments.</p>	15 min	30 min
Sessió núm.3	45 min	

<p><u>Lectura diària (foment de la lectura LOMCE):</u></p> <p>Organització: Gran grup</p> <p>Desenvolupament: Per torns i en veu alta llegirem en classe, rondalles populars de la Marina Baixa, del llibre: <i>Contes i jocs populars de les valls de Guadalest i de l'Algar</i>, de Roig Vila, Rosabel.</p> <p><u>Elaborem els rodolins:</u></p> <p>Organització: Grups de 4</p> <p>Desenvolupament: A partir dels 16 moments que els alumnes han escollit, cada grup haurà d'elaborar 16 rodolins octosíl·lab. Un per a cada moment de la biografia d'Adolf Salvà que explique què va passar en eixe moment.</p>		<p>15 min</p> <p>30 min</p>
<p>Sessió núm.4</p>	<p>45 min</p>	
<p><u>Lectura diària (foment de la lectura LOMCE):</u></p> <p>Organització: Gran grup</p> <p>Desenvolupament: Per torns i en veu alta llegirem en classe, rondalles populars de la Marina Baixa, del llibre: <i>Contes i jocs populars de les valls de Guadalest i de l'Algar</i>, de Roig Vila, Rosabel.</p> <p><u>Realitzem l'auca:</u></p> <p>Organització: Grups de 4</p> <p>Desenvolupament: Una vegada tenim els 16 rodolins fets, el mestre donarà als alumnes un full amb 16 caselles per a dibuixar i espais per a escriure els rodolins. Llavors, els alumnes hauran d'escriure cronològicament els rodolins baix de cada casella i realitzar un dibuix que il·lustre cada rodolí. Localització del recurs (annex núm.9)</p> <p>Quan acabem les auques les pegarem pels corredors de l'escola.</p>		<p>15 min</p> <p>30 min</p>
<p><u>Observacions:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - La correcta realització de la tasca núm.2 juntament amb la correcta realització de la tasca núm.1 suposarà el complet assoliment del criteri núm.1 		

- Com a deures al finalitzar la quarta sessió, el mestre demanarà als alumnes que pregunten als seus avis a quins jocs jugaven de menuts ? i com es jugava a eixos jocs? (Ho hauran d'explicar a classe)

<p>UNITAT DIDÀCTICA: Tasca núm.: 3</p> <p>Nivell: 5è de Primària Nombre de sessions: 5</p> <p>Àrea: València: Llengua i Literatura</p> <p>Duració de les sessions: 45'</p>	
<p style="text-align: center;">Objectius a treballar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Comprendre les normes dels jocs populars tradicionals del poble, i apreciar els jocs com a mitjà de gaudi, de relació i com a recurs per aprofitar el temps lliure. - Cantar i comprendre les cobles més destacades del poble, memoritzar-ne almenys 3 i crear i adaptar algunes d'elles a l'actualitat. - Conèixer i comprendre els refranys, proverbis i endevinalles autòctones de Callosa i la comarca - Llegir i comprendre algunes de llegendes i rondalles locals més conegudes. 	Durada
Sessió núm.5	45 min
<p><u>Explicuem els jocs als que jugaven els nostres avis:</u></p> <p>Organització: Gran grup</p> <p>Desenvolupament: Els alumnes explicaran a la classe alguns dels jocs que els seus avis els han contat que jugaven de menuts i explicaran com es jugaven a eixos jocs.</p> <p><u>Llegim els jocs recollits per Adolf Salvà i juguem:</u></p> <p>Organització: Grups de 4</p> <p>Desenvolupament: El mestre repartirà un full amb alguns dels jocs més destacats recollits en el llibre de <i>De la Marina i Muntanya</i> d'Adolf Salvà.(annex núm.3)</p>	10 min
	35

<p>Baixarem al pati de l'escola, i per grups els alumnes aniran llegit les normes del joc i aniran jugant. El mestre observarà si han entès bé les regles dels jocs.</p> <p><u>Observacions:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Com a deures per a la següent sessió, el mestre demanarà als alumnes que pregunten als seus avis per les cobles tradicionals del poble(cantades tradicionalment a Sant Jaume) - Com què els jocs són fonamentalment d'activitat física podem demanar l'ajuda del mestre d'Educació Física per aquesta sessió. 		min
<p>Sessió núm.6</p>	<p>45 min</p>	
<p><u>Lectura diària (foment de la lectura):</u></p> <p>Organització: Gran grup</p> <p>Desenvolupament: Per torns i en veu alta llegirem en classe rondalles populars de la Marina Baixa, <i>Contes i jocs populars de les valls de Guadalest i de l'Algar</i>, de Roig Vila, Rosabel.</p> <p><u>Coneixem les cobles del nostre avis:</u></p> <p>Organització: Gran grup</p> <p>Desenvolupament: Els alumnes cantaran a la classe les cobles que han pogut recollir dels seus avis.</p> <p><u>Coneixem les cobles recopilades per Adolf Salvà:</u></p> <p>Organització: Gran grup</p> <p>Desenvolupament: El mestre repartirà un recull d'algunes cobles recopilades per Adolf Salvà i les cantarem a classe. (annex núm.4)</p> <p><u>Analitzem les coble:</u></p> <p>Organització: Gran grups</p> <p>Desenvolupament: En gran grup vorem quina és la mètrica de les cobles i la</p>		<p>15 min</p> <p>15 min</p> <p>10 min</p> <p>5 min</p>

seua rima.		
Sessió núm.7	45 min	
<p><u>Lectura diària (foment de la lectura LOMCE):</u></p> <p>Organització: Gran grup</p> <p>Desenvolupament: Per torns i en veu alta llegirem en classe rondalles populars de la Marina Baixa, del llibre: <i>Contes i jocs populars de les valls de Guadalest i de l'Algar</i>, de Roig Vila, Rosabel.</p> <p><u>Modifiquem i creem noves les cobles:</u></p> <p>Organització: Grups de 2</p> <p>Desenvolupament: Una vegada vista l'estructura de les cobles intentarem per parelles modificar-ne algunes per a adaptar-les a l'actualitat i en crearem de noves .</p> <p><u>Cantem les cobles que hem fet!:</u></p> <p>Organització: Gran Grup</p> <p>Desenvolupament: Després de realitzar les nostres cobles, les cantarem a la classe amb el ritme i el to característic d'aquestes cançons.</p> <p><u>Observacions:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Com a deures per a la següent sessió, el mestre demanarà als alumnes que pregunten als seus avis per les dites i els refranys típics del poble, per a portar-ne uns quants a classe la propera sessió. - Com les cobles son cançons podem demana la col·laboració en les sessions núm.6 i núm.7 del mestre de música. 	15 min	20 min
Sessió núm.8	45 min	
<p><u>Lectura diària (foment de la lectura):</u></p>		15

<p>Organització: Gran grup</p> <p>Desenvolupament: Per torns i en veu alta llegirem en classe rondalles populars de la Marina Baixa, del llibre: <i>Contes i jocs populars de les valls de Guadalest i de l'Algar</i>, de Roig Vila, Rosabel.</p> <p><u>Coneixem les dites i refranys dels nostres avis:</u></p> <p>Organització: Gran grup</p> <p>Desenvolupament: Els alumnes llegiran les dites i refranys que han recopilat dels seus avis. Intentarem que els alumnes expliquen quan es deien eixos refranys o per a què es deien.</p> <p><u>Llegim les dites i refranys recopilats per Adolf Salvà:</u></p> <p>Organització: Gran grup</p> <p>Desenvolupament: El mestre repartirà un full amb dites i refranys en gran grup i per torns els llegirem i intentarem esbrinar per a què i en quin moment es deien. (annex núm.5)</p> <p><u>Activitats sobre les dites i refranys:</u></p> <p>Organització: Individualment</p> <p>Desenvolupament: El mestre repartirà les activitats i els alumnes les realitzaran. Localització del recurs: (annex núm.6)</p> <p><u>Observacions:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Els alumnes que no hagen acabat les activitats les realitzaran a casa. - Com a deures per a la següent sessió, el mestre demanarà als alumnes que pregunten als seus avis si coneixen alguna llegenda de Callosa o de la comarca per a contar-la la propera sessió. 		<p>min</p> <p>10 min</p> <p>10 min</p> <p>10 min</p>
<p>Sessió núm.9</p>	<p>45 min</p>	
<p><u>Contem les llegendes que ens han contat els nostres avis:</u></p> <p>Organització: Gran grup</p> <p>Desenvolupament: Els alumnes contaran les llegendes que han pogut recopilar</p>		<p>10 min</p>

<p>dels seus avis sobre Callosa i la comarca</p> <p><u>Lectura de la llegenda recopilada per Adolf Salvà anomenada: <i>La Cova Pinta</i></u></p> <p>Organització: Gran grup</p> <p>Desenvolupament: El mestre repartirà la llegenda als alumnes. En veu alta i per torns llegirem la llegenda. Localització del recurs: (annex núm.7) Després el mestre farà preguntes orals de comprensió lectora</p> <p><u>La llegenda embastada:</u></p> <p>Organització: Grup de dos</p> <p>Desenvolupament: El mestre repartirà les preguntes per a fer la llegenda embastada. Localització del recurs: (annex núm.8) Una vegada els alumnes tinguen feta la llegenda la llegiran en classe.</p>		<p>15 min</p> <p>20 min</p>
<p><u>Observacions:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - La correcta realització de la tasca núm.3 suposarà el complet assoliment dels criteris núm.2,3,4 i 5 		

<p>UNITAT DIDÀCTICA: Tasca núm.: 4</p> <p>Nivell: 5é de Primària Nombre de sessions: 3</p> <p>Àrea: València: Llengua i Literatura</p> <p>Duració de les sessions: 45'</p>		
<p style="text-align: center;">Objectius a treballar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Promoure la cultura popular i la figura d'En Adolf Salvà al poble. 	<p style="text-align: center;">Durada</p>	
<p style="text-align: center;">Sessió núm.10</p>	<p style="text-align: center;">45 min</p>	

<p><u>Busquem les cobles, refranys, dites i jocs populars que més ens agraden en l'obra d'Adolf Salvà:</u></p> <p>Organització: Grups de 4</p> <p>Desenvolupament: El mestre dividirà la classe en grups. Cada grup estarà encarregat de buscar les cobles, refranys, dites i jocs que més els han agradat. Els hauran d'escriure en un full. Si el mestre vol pot fer grups especialitzats. És a dir que un grup busque únicament els refranys, un altre únicament els jocs, etc.</p> <p><u>Fem cartells:</u></p> <p>Organització: Grups de 4</p> <p>Desenvolupament: Anirem a l'aula d'informàtica i farem cartells utilitzant el processador de text del Lliurex. Farem castells de grandària A3. En cada cara del cartell hi haurà amb lletres grans una cobla o un refrany o bé les instruccions d'un joc tradicional. Després de fets els cartells els imprimirem.</p>		<p>10 min</p> <p>35 min</p>
<p>Sessió núm.11</p>	<p>45 min</p>	
<p><u>Activisme Cultural:</u></p> <p>Organització: Gran grup</p> <p>Desenvolupament: Després d'haver parlat amb la regidora de cultura, l'alcalde, el director del centre i d'haver aconseguit tots els permisos necessaris inclosos el permís dels pares dels xiques. Anirem en grup pegant els cartells pel poble, en els llocs on ens hagen donat permís. També, podem fer fotocòpies de les auques que vam realitzar en la sessió núm.4 i pegar-les.</p> <p><u>Observacions:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - En aquesta sessió es recomanable que a l'hora de pegar els cartells hi hagen dos mestres per a poder vigilar tots els alumnes 		<p>45 min</p>
<p>Sessió núm.12</p>	<p>45 min</p>	
<p><u>Fem un mural:</u></p> <p>Organització: Gran grup</p> <p>Desenvolupament: Amb paper de metro farem un mural de 1.5 m de llarg per 1</p>		

<p>m d'alt. Al mig del mural col·locarem la imatge d'Adolf Salvà. Localització del recurs: (annex núm.11) al voltant, els alumnes aniran escrivint cobles, refranys, proverbis, el nom d'algunes de les obres escrites per Adolf, etc. També, els alumnes aniran fent dibuixos sobre el que es evoques totes eixes coses. Així mateix, escriuran en la part superior del mural, el nom d'Adolf Salvà Ballester. Si els queda lloc en el mural els alumnes podran dibuixar cronològicament alguns dels moments de la seua vida.</p> <p>Aquest mural es podrà portar a la casa de cultura del poble o si no fóra possible dur-lo allí, es ficarà a la entrada del col·legi.</p>		<p>45 min</p>
<p><u>Observacions:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - La correcta realització de la tasca núm.4 suposarà el complet assoliment del criteri núm.6 		

4. Limitacions, dificultats observades i propostes de millora

Pel que fa a les limitacions que hem trobat a l'hora de realitzar la nostra Unitat Didàctica hem de dir que ha estat prou complicat trobar informació sobre Adolf Salvà, ja que ni en Internet ni a les biblioteques hi ha gran cosa sobre ell, o sobre la seua obra. També, hem trobat dificultat en la lectura de les seues obres ja que tot i que l'edició de Rafael Alemany de *De la marina i muntanya (folklore)* (1988) està escrita en un valencià normativitzat, en altres llibres seus com *La villa de Callosa d'en Sarrià monografia històrica documentada* (1960) no trobem el valencià normativitzat. Tot i que s'entén perfectament es fa un poc estranya la lectura. Nogensmenys, llevat d'aquestos dos punts, no ens ha constatat molt engranar i dissenyar la unitat ja que el tema és del nostre interès.

D'altra banda, cal esmentar que com és evident en una única Unitat Didàctica no podem treballar tota la tradició oral d'un poble de segles d'història. Llavors, el que hem fet ha sigut més aviat treballar la part del folklore que ens ha paregut més significativa per als alumnes i la que majors aplicacions didàctiques comptem que té.

Així doncs, no hem treballar les superxeries, els costums, els sobrenoms del poble, les festes i festivitats, etc. per això comptem que amb aquest material es podria elaborar una segona unitat didàctica, per a veure totes aquestes qüestions, i també per a poder aprofundir, en les obres d'Adolf Salvà que parlen extensament de tot açò. La literatura popular i el folklore són molt amples i abracen quasi tots els aspectes de la cultura tradicional, per això tenim en

aquest camp un terreny fèrtil, per a treballar a l'escola i que en línies generals sol agradar molt als alumnes.

Això de banda, és evident que la nostra unitat també haguera pogut estar millor ja que teníem pensades unes activitats que no les hem incloses en la programació perquè sinó haguérem fet una Unitat Didàctica massa extensa.

Una d'aquestes activitats era la de realitzar la ruta d'Adolf Salvà, pel Poble. En aquesta ruta haguérem pogut visitar la casa on vivia, haguérem pogut anar a la biblioteca que conserva el besnét, també haguérem muntat al calvari a veure la capella de la mare de Déu que va construir per al poble, haguérem visitat els indrets on ocorren algunes de les llegendes recopilades en els seus llibre, llegint les llegendes in situ, així com també haguérem pogut visitar els llocs on van ocórrer succeïts històrics curiosos del poble, recopilats en les seues obres, etc. Aquesta activitat haguera estat especialment interessant ja que els alumnes hagueren pogut veure de forma vivencial la casa on vivia Adolf Salvà, la seua biblioteca, els llocs on ocorren les llegendes, etc.

Una altra activitat haguera sigut la d'organitzar a l'escola una vesprada de folklore per a tots els alumnes, i per als pares que volgueren assistir (des de després de dinar fins a l'hora de tancar el col·legi). En aquest vesprada de cultura popular, haguérem pogut jugar a jocs populars i cucanyes, haguérem establert un espai per a contar rondalles i llegendes del poble, s'hagueren pogut portar dolçainers per amenitzar la vesprada i que ensenyaren als alumnes a tocar la dolçaina i el tabalet, també haguérem pogut organitzar un taller de ball popular on s'ensenyara als alumnes a ballar les danses tradicionals de les festes de Sant Jaume, etc.

Així doncs nosaltres pensem que haguera estat força bé realitzar aquestes activitats, i contem que tindrien molt d'èxit però si les haguérem inclòs en la nostra unitat, ens haguera quedat una Unitat Didàctica molt extensa de 16 o 17 sessions com a mínim. Per això, deixem aquestes propostes com activitats complementaries per a que el docent que vullga les pugua realitzar com a complement o ampliació de la unitat.

5. Avaluació i conclusions

Aquesta unitat va nàixer gràcies a l'assessorament de Joan Borja Sanz que ens va proposar fer el treball fi de grau sobre l'aprofitament didàctic de la figura del folklorista callosí Adolf Salvà Ballester. A nosaltres com a callosins que som, ens va parèixer una molt bona idea ja que la

figura d'Adolf Salvà no és molt coneguda al poble malgrat la seua importància cultural, com hem dit ja diverses vegades, i d'aquesta manera li faríem al nostre parer, un poc de justícia.

Llavors, el primer que férem fou consultar Internet per a veure la informació que la xarxa ens podia proporcionar, però llevat dels primers enllaços que apareixen en Google, al ficar el nom d'Adolf Salvà, cap pàgina ens podia oferir res. Aleshores, anàrem a cercar informació a les biblioteques. A la biblioteca de Callosa trobarem 3 dels seus llibres més coneguts, *Bosqueig històric i bibliogràfic de les festes de moros i cristians(1958)*, *La villa de Callosa de Ensarrià: monografia històrica documentada (1960)* i *Papers de fort de Bèrnia(2003)*. Tot i que dos d'aquests llibres incorporen reculls del folklore tradicional, el seu llibre més conegut de folklore callosí *De la marina i muntanya(1988)* se'ns escapava. Llavors, decidirem mirar en la biblioteca de la Universitat d'Alacant i allí definitivament el trobarem. Aquest llibre ha estat la base del nostre treball, completant-lo ocasionalment amb el llibre de *La villa de Callosa d' en Sarrià: monografia històrica documentada (1960)*.

D'altra banda, cal assenyalar que també trobarem informació en la biblioteca personal d'Adolf Salvà. I és que a callosa el besnét d'Adolf Salvà i historiador Joaquin Ronda Pérez guarda, en una casa de la família, tota l'oficina de treball del seu besavi amb la seua biblioteca personal completa.

Pel que fa al treball, considerem que en línies generals els alumnes que realitzen aquesta Unitat Didàctica descobriran les cançons, jocs, refranys i llegendes callosines més importants però també aprendran qui fou Adolf Salvà, un Callosí de renom que es preocupà per la seua petita pàtria i les seues tradicions i que en definitiva el que el mogué a realitzar tota la seua obra fou l'estima per la seua terra. I és això el que realment volem aconseguir amb la nostra Unitat, que els alumnes estimen i valoren la seua terra, les seues tradicions, la seua llengua. Aquest és un objectiu que no està explícitament formulat en la Unitat, un objectiu tàcit, amagat entre línies, però omnipresent des del començament d'aquesta.

El treball ha sigut llarg i laboriós, sobretot el desenvolupament del les sessions, ja que hem intentat explicar acuradament com pensem que s'han de desenvolupar. Ara bé, aquell que vullga posar la Unitat Didàctica en pràctica pot modificar-la de la manera que considere més escaient, perquè hom sap que en educació el que hui funciona, demà amb una altra classe i amb uns altres alumnes, pot no funcionar.

Així doncs, esperem que aquells que decidixquen ficar en pràctica la unitat gaudixquen tant com hem gaudit nosaltres elaborant-la i que amb la seua realització conseguixquen que els nous valencians recuperen i estimen l'herència cultural dels valencians de tots els temps.

D'altra banda, volem assenyala que tot i que al principi de realitzar el Treball fi de Grau no teníem molt clar el tema sobre el que volíem realitzar la nostra proposta, contem que ha estat tot un encert realitzar-lo sobre Adolf Salvà i la seua obra.

En primer lloc, perquè ens agrada la historiografia i estudiant les seues obres hem après un fum de fets històrics molt interessants ocorreguts al nostre poble. En segon lloc, perquè llegint *De la marina i muntanya, folklore*(1980) hem recordat tot un seguit de jocs, dites, endevinalles i cançons que ens han fet sentir hereus de la cultural popular valenciana.

A més a més, hem tornat a reviure algunes de les llegendes que els nostres avis ens contaven quan érem menuts, com la llegenda de la *Cova Pinta*, que ens ha traslladat a la nostra infantesa, i ens ha recordat que en un passat no molt llunya, també fórem xiquets.

Però, allò que més ens ha agradat i pel que pensem que el nostre treball a valgut la pena, ha estat el fet de poder deixar el nostre gra d'arena per a que la figura d'Adolf Salvà i l'herència cultura de la nostra terra seguixca viva. Perquè no podem permetre que desaparega allò que ens defineix com a poble!

Per a acabar, volem assenyalar que realitzant la unitat i recordant totes les tradicions, llegendes i cançons populars, ens hem sentit irremeiable i directament connectats als nostres avant passats. I és que la cultura popular, el folklore i els costums estan connectats en certa forma al pretèrit de les persones i dels pobles. I quan ja no queda res del passat, ja han mort els essers hi s'han derruït totes les coses, soles, més fràgils, més vius, més immaterials, més, persistents i més fidels que mai, la melodia d'una cançó, les paraules d'un refrany o el misteri d'una llegenda, recorden, i mantenen, i esperen, sobre les ruïnes de tot, i suporten sense doblegar-se en la seva impalpabilitat l'immens pes del passat d'un poble.

6. Bibliografia i webgrafia

SALVÀ I BALLESTER, Adolf. *De la Marina i Muntanya: Folklore*. Alacant : Institut d'Estudis Juan Gil-Albert. Ajuntament de Callosa d'en Sarrià, 1988.

SALVÀ I BALLESTER, Adolf. *Bosqueig històric i bibliogràfic de les festes de moros i cristians*. Alacant : Institut d'Estudis Juan Gil-Albert. Ajuntament de Callosa d'en Sarrià, 1958.

SALVÀ I BALLESTER, Adolf. *La villa de Callosa de Ensarrià*. Alacant: Instituto d'Estudios Alicantinos 1960.

Roig Vila, Rosabel. *Contes i jocs populars de les valls de Guadalest i de l'Algar*. Institut d'Estudis Juan Gil-Albert. Diputació provincial d'Alacant, 2000.

<http://www.raco.cat/index.php/Aiguadolc/article/view/64900/100476>

<http://aemaba.com/aemaba/CD%20II%20Jornades/8-Ponencias%20libres.pdf>

http://ca.wikipedia.org/wiki/Callosa_d%27en_Sarri%C3%A0

http://www.lluivives.com/bib_autor/enricvalor/auca_enric_valor.pdf

7. Annexos

Annex 1:

Biografia d'Adolf Salvà Ballester

Adolf Salvà Ballester naix en Callosa d'en Sarrià l'any 1885 fill del primer registrador de la propietat del municipi, José Salva i Pont (Tàrbena, 1825-Callosa d'en Sarrià, 1896), i de Salvadora Ballester i Ballester (Pedreguer, 1836-1892), hereva d'una important família de propietaris del seu poble natal. Cal remarcar, que tant la família materna i la paterna posseïen moltes terres, i aquest fet va permetre a Adolf gaudir d'una seguretat econòmica, al llarg de tota la seua vida

Els primers temps de la infantesa de Salvà transcorren a Callosa on realitzà els estudis de primària. En 1895 Adolf tornà com alumne intern al prestigiós col·legi de "Sant Domènec" d'Oriola, centre on cursa, de forma ben profitosa els estudis de batxillerat. Un cop finalitzats els estudis mitjans els jove Salvà es trasllada a Madrid per matricular-se en la Facultat de Dret, on obtingué en 1907 la llicenciatura d'advocat.

Amb el títol flamant de jurista regressa a Callosa i es disposa a iniciar-hi l'activitat professional d'advocat. Però, és evident que Salvà no tenia cap necessitat econòmica que l'obligués a viure de l'advocacia. Així poc a poc Adolf fou relegat de forma progressiva, la seua professió oficial per poder dedicar-se a l'administració dels territoris de la família i a la que havia estat la seua passió, la lectura, l'estudi i l'escriptura.

Llavors es dedicà en cos i ànima a la recerca relacionada amb la història de Callosa, la cultura i el folklore valencians, especialment els de la seua terra. Així doncs, Salvà inicià una etapa de la seua vida en la que començà a escorcollar arxius i biblioteques, a viatjar, a traduir llibres estrangers i a preservar per escrit l'immens patrimoni de la cultura oral del poble de Callosa: romanços, cançons, contes, succeïts, endevinalles, etc., que de manera pacient anava recollint de boca dels seus paisans.

Durant aquesta etapa Salvà, contrau matrimoni amb l'alteana Anna Maria Beneyto Rostoll. Fruit del matrimoni amb Anna Maria naixqueren quatre fills: Josep i Joan d'una banda i de l'altra Carmen i Pepita. Però malauradament en 1915 Adolf resta vidu, al fet que comencen els primers símptomes de seua la malaltia: La diabetis. Tres anys després decideix casar-se, en segones noses amb la seua paisana Francesca Pérez i Savall, que li dóna un cinquè fill anomenat també Adolf que va perdre la vida als dèneu anys.

Tanmateix l'interès per seguir de prop els estudis dels seus fills, el dugué a traslladar-se primer a Alacant on aquests cursaren batxillerat i després a València on s'instal·la en 1929 i hi romangué fins 1939 any en el que acabà la guerra civil espanyola.

Els deu anys que visqué a Valencia foren sens dubte molt profitosos i fructífers, ja que li permeteren accedir als arxius i les biblioteques més importants de la ciutat. Així doncs, Salvà va aconseguir reunir una gran quantitat d'informació històrica sobre el seu poble que li permeteren escriure en 1936 el llibre de la història de Callosa. Durant aquest període Salvà també escrigué *De la Marina i Muntanya (folklore)* en la que trobem una mescla folklòrica de diversos material típics de la cultura popular callosina. Així mateix, estant a Valencia i per encàrrec del seu paisà de la Marina Baixa Francesc Martínez i Martínez escriu el *Bosqueig històric bibliogràfic de les festes de moros i cristians*.

En 1940 Acabada la guerra civil ja prou minvat de salut Adolf torna a Callosa on l'ajuntament acorda nomenar-lo Cronista Honorari de la vila, en prova de reconeixement oficial i públic. Però un any després als cinquanta-sis anys, el darrer dia de desembre de 1941 Salvà morí al poble on havia nascut i al que tant estimava.

Annex 2:

Preguntes sobre Adolf Salvà

1. Quin any va nèixer Adolf Salvà ? I a quin poble?

.....
.....

2. Tria l'opció correcta. A quina ciutat va estudiar Adolf Salvà la carrera d'advocat.

1.Barcelona 2. València 3. Madrid 4. Alacant

3. Per què va poder Adolf Salvà dedicar-se a llegir i escriure llibres?

.....
.....
.....

4. Com s'anomenaven les dues dones amb les quals Adolf Salvà es va casar?

-.....
-.....

5. Què vol dir la expressió “Dedicar-se en cos i ànima”

.....
.....

6. Què volen dir les paraules “cronista” i “fructífer” busca-les al diccionari.

.....
.....

7. Ordena els següents fets cronològicament.

- Adolf Salvà i la seua família es traslladen a València
- Mor la primera dona de Adolf Salvà
- Adolf és nomenat cronista honorari de Callosa.

Adolf Salvà ingressa al col·legi Sant Domènec d'Oriola.

8. Perquè creus que Adolf Salvà va escriure la historia de Callosa i va recopilar les cançons, les llegendes, els refranys i les costums del poble?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

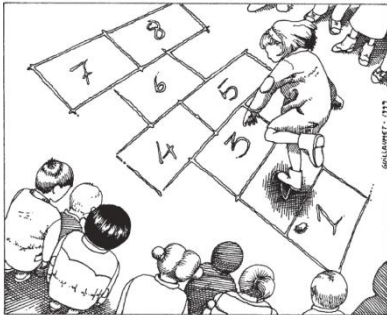
9. Com creus que era la vida a Callosa en els anys en què va viure Adolf Salvà (més o menys quan els teus avis eren petits)?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Annex 3:

Jocs populars

Calfamans

Joc que consistix a ficar damunt del genoll del que para sentat, les mans dels que juguen, una damunt de l'altra no posant mai juntes les d'un mateix. Quan ja están ficats tots així, el qui la té davall de tots la trau i pega fort amb ella damunt de les altres.

Cavalló rengló

Juguen quatre. Fan un cavalló o una marca per a que el que pare sempre pare al mateix lloc. Fan pedreta i el que para s'ha de ficar amb el cap entre les cames damunt del cavalló o la marca. Els altres tres que no paren s'han de ficar a quatre o cinc passes de distància. Es finquen en renglera, el del mig agarra del muscle als altres dos, i, agarrats els tres, arranquen a correr devers el qui la para, i quan arriben a ell, el del mig bota per damunt i els dels costats passen per la vora d'aquell. Si al botar el toca, para el botador, i si no el toca, u dels altres fa la mateixa operació ficant-se enmig i botant, i després els altres i així fins a que el toquen. Si passa una ronda i no l'han tocat, el que para pot augmentar l'altura que s'ha de botar..

Arrimar-se

Juguen el número de persones que volen. Es fa una ratlla al terra i cada participant agafa una pedra o un pinyol. Cada participant va tirant la pedra o el pinyol tant prop com puga de la ratlla, el que més s'aprove a la ratlla guanya.

Espardenya a amagar

Juguen el número de persones que volen. S'assenten cul en terra i en rogle. El que la para ha d'anar corrent per darrere d'aquells voltant amb una espardenya en la mà i, quan

, li pareix, la deixa darrere d'un dels assentats que ha d'anar corrent agafar el que la para. Si el que estava assentat agafa al que la para continua parant el que la parava. Però si el que la parava aconsegueix assentar-se en el lloc on estava el assentat, la para el que estava assentat, tornant a començar tot el procés.

Conillets a amagar

Fa de mare un i un altre es fica, doblant l'esquena, el cap entre els genolls d'aquell. La mare pegant-li tronets a l'esquena del parador, va cantant:

Conillets a amagar
que la llebre va a caçar
per de ni i per de dia
acaçant a Maria
acaçant a Ramón
per tot el món

Després diu: "Conillets esteu ben amagat?". El parador fa de llebre o se'n va corrent a cercar els conillets. Estos fugen i , quan la mare els veu córrer i diu:" Conillets a la mare!", i estos se'n van a tocar a aquella. Si la llebre no n'agarra cap, torna a parar, i si n'agarra un aquest para.

TEC

Juguen dues o més persones. Fan pedreta per a veure qui para. Es juga amb ametlles o bé amb pedretes redonetes. Primer tiren una pedra o ametlla a terra i des de la una distància convinguda i per ordre, li tiren amb un altra per a pegar-li. El qui li pega fa tec i guanya l'ametlla o la pedreta i es torna a començar.

Annex 4:

Cobles callosines

A la mar es cria el peix
i a la sèquia les anguiles
al magraner les magranes
i a la figuera les figues

A la vora del riu, mare
m'he deixat les espardenyas
mare, no li ho diga al pare
que jo tornaré per elles

Alça l'aleta polleta
No li piques, pollastret
ta mare no vol que et cases
amb un home baixetet

A ma sogra la vull jo
un poquet més que a ma mare,
perquè m'ha criat un xic
¡Sogra meua, Déu li ho pague!

Com són grosses, n'entren poques
si en vols més, per al cabàs
safanòries com la cuixa

xirivies com el braç
De Bolulla no la vull
de Tàrbena no dic res
en passar el Coll de Rates
la primera meua és.

De matí pa i pebrereta
a migjorn pebrera i pa
a la nit si no fan olla
la pebrera ho pagarà

El colom roda la torre
i no sap per on entrar
la colometa de dins
no para d'aletejar

El pouador de Callosa
és un lloc molt concorregut
quan van per aigua les dones
sempre està ple de fadrins

En Benidorm xiques guapes
En Altea peixaters
En la Nucia tramussos
i en Callosa espardenyers.

És el poble de Callosa
dels més divertits i alegres
té bones aigües i fruites
i les xiques molt guapetes

La meua xiqueta és l'ama
del corral i del carrer
de la fulla de la llimera
i la flor del taronger

Una *auela* es tira un pet
a la soca la figuera
les figues canten i ballen
al so del pet de l'*auela*

Una *auela* més que *auela*
més vella que una barraca
tenia les ungles negres
d'arrascar-se la butxaca

Jo voldria ser mosquit
i entrar pel finestró
i pegar-te un pessic
en el puesto que sé jo

Annex 5:

Dites i refranys

Per Sant Joan bacoress, verdes o madures bacoress segures.

A qui no té faena Déu li en dona.

Home refranyer, gos i mal feiner.

Estar sempre com el gat i el gos

És menjaria els ferros de la presó

Esser més bo que un tros de pa

A Beniardà, ni palla ni gra

A Benimantell qui té dona la vol per a ell

A Bolulla el diable se l'enduia enganchada en una agulla i de tat que pesava la va deixar enmig d'un barranc.

Em faràs fer Micleta i Algar i part de Marchequevir

El que peix vol menjar el cul s'ha de mullar.

Qui no vulga pols que no vaja a l'era.

A taula i al llit al primer crit

Ni terra en costera ni dona forastera

Gallina de Xirles i pollastre de Polop, beu-te el caldo i tira-lo

Amb diners bajoques i amb paper milotxes

Tota pedra fa marge

El que a primeres guanya a darreres perd

Que el compre qui no el conega

Quant es té fam no hi ha pa dur

Qui te un gat amb ell combat

Més gelat que Aitana

Tot el món i Bolulla

Ni ha Beniardà ho volen

Annex 6:

Activitats Refranys

1. Completa els refranys amb les paraules escaients:

Algar/ gos / pols / Benimantell / pa / pedra

Home refranyer, i mal feiner.

Esser més bo que un tros de

Em faràs fer Micleta y i part de Marchequevir

Qui no vulgaque no vaja a l'era.

Totafa marge

A que té dona la vol per a ell

2. Relaciona la primera amb la segona part de cada refrany

Estar sempre ...	al primer crit
A taula i al llit ...	qui no el conega
Amb diners bajoques ...	verdes o madures bacoques segures.
Per Sant Joan bacoques...	el gat i el gos
Que el compre ...	i amb paper milotxes

3. Uneix els següents refranys amb el seu significat.

És menjaria els ferros de la presó	Malgrat ser de poca ajuda, es millor que res
Qui no vulga pols que no vaja a l'era.	La fam lleva les manies a l'hora de menjar
Tota pedra fa marge	Tenir molta fam
Em faràs fer Micleta y Algar i part de	Si no vols problemes no vages on hi

Marchequevir	hagen.
Quant es té fam no hi ha pa dur	Em faràs fer una cosa difícil

4. Completa els següents diàlegs amb el refrany escaient:

1. Joan: Xavi, has vist amb quina gana està menjant Robert?

Xavi : Sí es

2. Maria: La meua germana i el meu germà no paren de barallar-se

Margarida: Sí que és veritat estan sempre.....

3. Albert: Pere mira a veure si esta tomaca et val per a fer la amanida?

Pere: Clar, tota

4. Joana: Mira quina motxilla més bonica s'ha comprat la Mónica.

Cristina: Què vols! Amb

Annex 7:

La llegenda de la Cova Pinta.

Diuen les dones majors de Callosa que situada a un kilòmetre del poble, prop de la carretera que va cap a Guadalest, un poc més amunt de la bassa dels peixets i pujant un tossalet, hi ha una cova molt antiga, atapeïda d'estalactites que segons diuen els que l'han visitada no es pot trobar el seu cap.

Llavors, en la part més profunda de la cova, allà on no ha entra mai ningú i és molt difícil que algú pugui entrar, viu una dama anomenada la senyora Pinta perquè segons diuen les poques persones que l'han vista, porta un pinta molt gran enganxada al monyo.

Conten que la senyora Pinta fou de jove una dona molt bonica i que tots els xics li anaven al darrere, sent la seua bellesa coneguda arreu de tota la Marina. Era la dona més bonica de la comarca i a més a més tenia diners i èxit, per la qual cosa estava un poc pujada de fums i solia menysprear a la gent corrent.

Segons diuen, un dia d'hivern que feia molt de fred, una forastera molt estranya que estava de pas a Callosa, va tocar a la porta de sa casa demanant-li per favor, una sopeta calenteta, per a poder passar millor la nit. La senyora Pinta amb la seua altivesa li va dir que ella no donava res a ningú i que anara a pidolar a l'església. La forastera que segons conten tenia més de bruixa que de persona, li va llançar una maledicció i continuà el seu camí.

Des de eixe moment, les coses li anaren de mal en pitjor fins que un dia i sobtadament esdevingué vella i arrugada i extremadament lletja. Els ulls se li feren petits, el mentó i el nas grans i punxeguts, es va omplir de berrugues negres i la pell se li tronà d'un color verdós.

Aleshores, per por a ser rebutjada va decidir no veure ni relacionar-se amb ningú i se'n anà a viure a una cova prop del poble. Una cova que avui en el seu honor, anomenem la Cova Pinta. Allí estigué anys i anys desenvolupant una misteriosa longevitat i aprenent sobre ciències obscures per a trobar una cura a la seua maledicció. Però, fins on sabem

hui no ha trobat encara la cura i mentre la troba, necessita la joventut dels xiques per a mantenir-se viva.

Per aquest motiu de tant en tant la senyora pinta visita el pouador de Callosa per esperar que passe algun xiquet o xiqueta. Llavors quan en passa un, de jove i templat li pregunta l'hora i mentre el xiquet mira el rellotge per a respondre-li, aquella alça el braç per a llevar-se la gran pinta que porta al monyo i li pega al xiquet amb la pinta al cap per a deixar-lo inconscient. Una vegada que l'ha adormit se l'emporta a la Cova Pinta per absorbir-li tota la seua joventut i poder seguir amb la seua recerca per a lliurar-se de la maledicció.

I això és el que conte els majors del poble, ara bé, ja fa molt de temps que no s'ha tornat a veure a la senyora Pinta i qui sap... potser ja estiga morta. Però ja sabeu si passeu pel pouador i una velleta vos pregunta l'hora, aneu molt amb compte.

Annex 8:

La llegenda embastada

¿En quin lloc de Callosa o de la comarca té lloc la llegenda? (La llegenda ha de tenir alguna cosa a veure amb eixe lloc, explicació de la formació d'una muntanya, d'un riu, de l'aparició d'algun tipus d'arbre o planta, alguna cova, d'alguna casa, pot explicar el seu nom, etc.)

¿En quin any o època passa?

¿Quins personatges apareixen en la llegenda?

¿A què es dediquen eixos personatges?

¿Quin succeït els passa als personatges?

¿Què fan per a resoldre'l?

¿Apareix cap element o personatge sobrenatural?

¿Consequen resoldre'l?(Potser que sí o que no)

¿Quina relació té amb el lloc on passa la llegenda?

Una vegada que contestes a totes les preguntes elabora una llegenda a partir de tota aquesta informació.

Annex 9:

Plantilla de l'auca

1.	2.	3.	4.
5.	6.	7.	8.
9.	10.	11.	12.
13.	14.	15.	16.

Annex 10:

Objectius
-S'han treballat tots els objectius? -S'ha aprofundit en alguns especialment? - Objectius no aconseguits per: -Quins i quin grau de consecució d'objectius? -Millores que proposem
Continguts
-S'han treballat tots els continguts? -S'han desenvolupat especialment els següents: -Quins i per què? -Grau d'adquisició de conceptes teòrics i pràctics: -Millores que proposem
Metodologia i didàctica
-Metodologies aplicades: -Metodologies que han resultat més eficaces. -Metodologies que han resultat menys eficaces. -Aplicació de les activitats. -Utilitat de les activitats: -Millores proposades
Recursos materials
-Aprofitem tots els recursos que ens proporciona el Centre? Materials utilitzats Unitats didàctiques donades als alumnes Llibres de text que utilitzem Material audiovisual Material informàtic -Hem mantingut unes relacions adequades i fructíferes amb la resta de la comunitat educativa? -Ha existit una bona comunicació i coordinació entre el professorat del departament i altres departaments per als continguts interdisciplinaris?
Criteris d'avaluació
S'ha treballat la superació de tots els criteris d'avaluació? -Quins s'han treballat en major mesura? -Quins s'han treballat en menor mesura? -Criteris d'avaluació no aconseguits per alumnes. Quins? -Grau de consecució dels criteris d'avaluació i dels indicadors de desenvolupament -Propostes de millora
Atenció a la diversitat
-Quines mesures de suport hem emprat? -Quines mesures de suport han estat les més efectives? -Quines mesures de suport han resultat menys efectives? -Propostes de millora

Annex 11:

